

Тетяна КУПЦОВА,

orcid.org/0000-0002-0876-0384

кандидат філософських наук, доцент,

доцент кафедри іноземних мов

Українського державного університету науки та технологій

(Дніпро, Україна) *t.kuptsova@ukr.net*

Ірина КОЛІЄВА,

orcid.org/0000-0002-4232-2994

кандидат філософських наук, доцент,

доцент кафедри іноземних мов

Українського державного університету науки та технологій

(Дніпро, Україна) *irinakolieva79@gmail.com*

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛІЙСЬКИХ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ

В статті досліджується поняття фразеологічної одиниці та її характерні властивості. Обґрунтовуються доцільні шляхи перекладу того чи іншого типу фразеологізму. Доводиться, що труднощі перекладу таких одиниць викликані як зі структурними особливостями, так і з семантичною неподільністю фразеологізмів. Проаналізовані різні підходи щодо класифікації фразеологічних одиниць. Так як фразеологічні одиниці є скарбницею мови та культури різних країн (кожна така одиниця містить особливий характер та неповторну образність, притаманні їй чи іншій нації), під час перекладу важливо відображати національний колорит англійської культури. Доведено, що такі характеристичні риси фразеологізмів як художня забарвленість, афористичність та глибина становлять значну складність для перекладача, перед яким стоїть завдання не лише у збереженні змісту, а й у необхідності відобразити стиль та образ тексту. Ідіоми є предметом дослідження багатьох мовознавців, як вітчизняних, так і іноземних, які займаються проблемами класифікації, способами перекладу фразеологічних одиниць. Наголошується, що спектр фразеології сучасної англійської мови дуже різноманітний. Англійська мова – мова ідіоматична, велика кількість лексичних одиниць є багатозначними. Носії мови досить часто вживають афористичні вирази, переклад яких нерідко викликає неабиякі труднощі у перекладача через невідповідність аспекту змісту аспекту виразу. Саме така особливість і визначає специфіку фразеологічної одиниці. Йдеться про неможливість виведення значення із мікроконтексту. Різноманітні варіації класифікації фразеологічних одиниць свідчать про складність проблеми та необхідність її ґрунтовного вивчення. Враховуючи структурні та семантичні особливості фразеологізмів та шляхи сполучення складових компонентів, дослідники поділяють фразеологічні одиниці на чотири групи – номінативні фразеологічні одиниці, номінативно-комунікативні фразеологічні одиниці, фразеологічні одиниці та комунікативні фразеологічні одиниці. Підкреслюється, що проблема перекладу фразеологічних одиниць невичерпана та залишається актуальною тому, що в різних галузях знань як і в різних мовних стилях з'являються нові фразеологічні одиниці, ба більше, сталі фразеологізми можуть набувати нових значень з плином часу.

Ключові слова: переклад, фразеологізми, контекст, семантика, ідіоми, фразеологічні єдності.

Tetiana KUPTSOVA,

orcid.org/0000-0002-0876-0384

PhD in Philosophy, Associate Professor;

Associate Professor at the Foreign Languages Department

Ukrainian State University of Science and Technologies

(Dnipro, Ukraine) *t.kuptsova@ukr.net*

Iryna KOLIEVA,

orcid.org/0000-0002-4232-2994

PhD in Philosophy, Associate Professor;

Associate Professor at the Foreign Languages Department

Ukrainian State University of Science and Technologies

(Dnipro, Ukraine) *irinakolieva79@gmail.com*

THE PECULIARITIES OF THE ENGLISH PHRASEOLOGICAL UNITS TRANSLATION

The article examines the concept of a phraseological unit and its characteristic properties. The authors substantiate the appropriate ways of translating this or that type of phraseology. It is proved that the difficulties of translating such units are caused by both structural features and semantic indivisibility of phraseological units. Different approaches to the classification of phraseological units are analyzed. Since phraseological units are a treasure trove of the language and culture of different countries (each such unit contains a special character and unique imagery inherent in a particular nation), it is important to reflect the national flavor of English culture when translating. It is proved that such characteristic features of phraseological units as artistic coloring, aphorism and depth pose are significant challenge to the translator, who is faced with the task of not only preserving the meaning but also with the need to reflect the style and image of the text. Idioms are the subject of research by many linguists, both domestic and foreign, who deal with the problems of classification and ways of translating phraseological units. It is emphasized that the range of phraseology of modern English is very diverse. English is an idiomatic language, a large number of lexical units are polysemous. Native speakers quite often use aphoristic expressions, the translation of which often causes considerable difficulties for the translator due to the discrepancy between the content aspect and the expression aspect. It is this feature that determines the specificity of a phraseological unit. It is the impossibility of deriving the meaning from the microcontext. Various variations in the classification of phraseological units indicate the complexity of the problem and the need for its thorough study. Taking into account the structural and semantic features of phraseological units and the ways of combining their components, researchers divide phraseological units into four groups: nominative phraseological units, nominative-communicative phraseological units, phraseological units and communicative phraseological units. It is emphasized that the problem of translation of phraseological units is not exhausted and remains relevant because new phraseological units appear in different fields of knowledge as well as in different language styles, moreover, established phraseological units can acquire new meanings over time.

Key words: translation, phraseological units, context, semantics, idioms, phraseological unities.

Постановка проблеми. Актуальність вивчення особливостей, семантичної та структурної класифікації, шляхів перекладу фразеологічних одиниць з англійської мови на українську залишається нагальною для перекладача і на сьогоднішній день, так як ці лексичні звороти зустрічаються майже в усіх стилях мови (публіцистичному, науковому, офіційно-діловому, розмовному), часом навіть трансформуючи своє значення та набуваючи нового. У Великому тлумачному словнику сучасної української мови дається визначення фразеологізму: «усталений зворот, стійке поєднання слів, що виступає в мові як єдиний, неподільний і цілісний за значенням вислів». А явище фразеологізації визначається як «процес творення стійких, невідільних сполучень слів, поступового набуття вільно-синтаксичними прототипами категоріальних ознак фразеологізмів» (Великий тлумачний словник сучасної української мови, 2012: 691).

Аналіз останніх досліджень. В означеному плані методологічним підмурком дослідження стали праці Камінської В. С., Селіванової О. О., Верби Л. Г., Власенко Л. В., Тригуб І. П., Зарицького М. С., Левківської О. А. та інших.

Мета статті. Розглянути особливості шляхів перекладу англійських фразеологічних одиниць на українську мову. Дослідити варіації класифікації англійських фразеологізмів та їх характеристичні ознаки; відмінні та спільні ознаки фразеологічної одиниці та вільного словосполучення.

Виклад основного матеріалу. Спектр фразеології сучасної англійської мови дуже різноманітний. Англійська мова – ідіоматична, так як деякі лексичні одиниці є двозначними. Носії мови досить часто вживають афористичні вирази, переклад яких нерідко викликає неабиякі труднощі у перекладача через невідповідність аспекту змісту аспекту виразу. Саме така особливість і визначає специфіку фразеологічної одиниці. Йдеться про неможливість виведення значення із мікроконтексту. Отже, перекладаючи фразеологізм, спеціаліст повинен відобразити «образ» фразеологізму, а не його мовну структуру: *it never rains but it pours* – лихо одне не ходить; *the leopard cannot change his spots* – горбатого могила виправить; *to make a silk purse out of a sow's ear* – перевиховати людину.

Камінська В. С. виділяє наступні критерії відмінності фразеологічних одиниць від простих словосполучень:

- фразеологічним одиницям властива ідіоматичність (зв'язаність) значення;
- фразеологічним одиницям не притаманне синтаксичне поширення і варіювання компонентів;
- фразеологічні одиниці мають досить вузьке коло вживання граматичних форм компонентів, що входять до їхньої складу (Камінська, 2011).

О. Селіванова пише, що фразеологічні одиниці – це «стійкі, зв'язані єдністю змісту, постійно відтворювані в мовленні словосполуки або вислови, які ґрунтуються на стереотипах етносвідомості,

є репрезентантами культури народу й характеризуються образністю й експресивністю» (Селіванова, 2008: 641). Мовознавці класифікують фразеологічні одиниці, використовуючи різні підходи, зокрема: семантичний, граматичний, етимологічний, функціонально-стилістичний, ідеографічний (Кравчук, 2018: 207).

У більшості робіт українських мовознавців використовується класифікація фразеологізмів, про яку пише О. Селіванова (Селіванова, 2008: 645). Згідно цієї семантичної класифікації фразеологічні одиниці поділяються на дві групи.

1. Фразеологічні зрощення (ідіоми) – це структурно та семантично неподільні, сталі сполучення, значення яких не впливає зі змісту складових. Відповідно, їх не можна перекласти дослівно. Наприклад, ідіома «a bull in a china shop» та її український аналог «слон у посудній лавці» стосуються не тварини, а незграбної людської поведінки; «to be all thumbs» – бути невмілим, незграбним.

Саме ідіоми (фразеологічні зрощення) викликають найбільші труднощі у перекладача, так як значення їх елементів не вказує на значення цілісної структури. Їм також притаманні такі особливості (Левківська, 2013: 111).

– семантична цілісність: ідіомам притаманне одне значення, без подвійних трактувань: monkey business – безглузда робота;

– «невмотивованість значення»: слова, з яких складається ідіома, не розкривають її зміст; початкове значення фразеологічної одиниці втрачено: beat about the bush, to rain cats and dogs;

– наявність застарілих, невживаних сьогодні слів та конструкцій: to rub on the, cut tot he quick;

– неможливість перестановки складових компонентів (у більшості випадків);

– непроникність – ідіоми «не допускають» нових слів до свого складу;

– виконання єдиної синтаксичної функції (синтаксична неподільність).

2. Фразеологічні єдності – це також семантично неподільні сполучення, цілісне значення котрих впливає з потенційного значення слів: «come and go» – «ходити туди-сюди». Фразеологічні єдності за своєю образністю є близькими до фразеологічних зрощень. Проте, у єдностях відсутні слова, що є незрозумілими з погляду сучасної мови та більш вагомою є роль метафоричності, що розкриває зміст словосполучення. Наприклад, зміст такої єдності як make a mountain out of a molehill (робити з мухи слона, перебільшувати) розкривається повністю лише у випадку розуміння образів «великого» та «малого».

Фразеологічним єдностям притаманні наступні особливості:

– яскрава образність, звідси впливає можливість збігу з паралельно існуючими словосполученнями (to throw dust into smb.'s eyes, to be narrow in the shoulders);

– збереження семантики окремих компонентів (to put a spoke in smb.'s wheel);

– неможливість заміни одних компонентів іншими (to hold one's cards close to one's chest);

– емоційно-експресивна забарвленість відіграє вирішальну роль (to throw dust into smb.'s eyes);

– здатність вступати в синонімічні відносини з окремими словами або іншими фразеологізмами (to gild refined gold – to paint the lily). Фразеологічні сполучення – це усталені звороти, до складу яких входять слова і з вільним, і із фразеологічно пов'язаним значеннями: a bosom friend – «щирий друг», rack one's brains – «ламати голову», to pay attention to smb. – «звернути на когось увагу», та ін. (Зарицький, 2001: 97).

3. Фразеологічні сполучення – це стійкі словосполучення, семантика яких зумовлюється значенням кожного з самостійних елементів. Наприклад, «take a chance» – «спробувати вдачу». На відміну від фразеологічних зрощень і фразеологічних єдностей, що мають цілісне нерозкладне значення, «фразеологічні сполучення характеризуються смисловою розкладеністю». Цим вони схожі з вільними словосполученнями.

Характерні ознаки фразеологічних сполучень:

– у них допустима варіантність одного з компонентів (black ingratitude – «чорна невдячність», black market – «чорний ринок», black sheep – «чорна вівця»);

– можлива синонімічна заміна стрижневого слова (a pitched battle – «запекла сутичка», a fierce battle – «люта сутичка»);

– можливе включення визначень (he frowned his thick eyebrows – «він насупив густі брови» (Власенко, Тригуб, 2019).

Вищезгадана класифікація фразеологічних одиниць є базовою у багатьох наукових працях. Проте, як зазначає Л. Верба, «не можна не звернути уваги на те, що чіткої межі між цими типами фразеологізмів немає, все залежить від поінформованості та ерудиції мовця» (Верба, 2008: 145). Отже, для того, щоб правильно перекласти фразеологічну одиницю потрібно знати не лише мову, але і культурні особливості країни, її історію та традиції. Досить часто рід занять та сфера діяльності також є тим аспектом, який слід враховувати під час перекладу того чи іншого фразеологізму: економічні фразеологізми як be

good money – бути прибутковим, the lion's share – левова частина прибутку, a monkey business – безглузда робота; фразеологізми зі сфери спорту як foul ball – невдаха, have a penalty of the ball – мати вміння, досвід, have a kick left – бути без сил. А от ідіома to beat about the bush (говорити не по суті, ухилятися) є зрозумілою для мисливців, які ходять навколо куща, щоб вигнати звірів; ідіома, пов'язана з історією англійців big cheese (дослівно – «великий сир») – впливова людина (позитивна характеристика).

Беручи за основу структурний підхід, фразеологізми поділяють на: дієслівні, прикметникові, прислівникові та комунікативні (Верба, 2008: 147), від чого залежить їх синтаксична функція та смислове навантаження в реченні.

Дієслівні фразеологізми складають найчисленнішу групу. Вони сполучаються з іменниками, займенниками, числівниками і т.д.. Наприклад, to frighten smb. out of his wits – налякати до смерті, to jump over a fence – переходити межі, to compare notes – обмінюватись думками, paint smth. in to run into debt, to go scot free, to shake like a leaf. Відзначимо, такі фразеологізми часто мають українські відповідники, що містять дієслова з іншого семантичного поля, наприклад: to grease one's palm – дати хабара.

Інша група фразеологічних одиниць включає іменникові фразеологізми, відповідно, основою яких є іменник: inmost recesses of the heart – таємні схованки душі, pillar of society – стовп суспільства. Велика кількість фразеологізмів такого типу мають відповідники в українській мові (наприклад, baker's dozen – чортова дюжина), а ті, що таких відповідників не мають, перекладаються за допомогою описового методу (наприклад, backseat driver – людина, що дає непрохані поради).

Найменшою за чисельністю одиниць є група прикметникових та прислівникових фразеологізмів. Вони у своєму складі можуть містити як прикметники, так й інші частини мови, що виконують функцію прикметника. Наприклад, hand in hand, by hook and by crook, so much the better.

Враховуючи структурні та семантичні особливості фразеологізмів та шляхи сполучення складових компонентів, фразеологічні одиниці поділяються на чотири групи (Ліщенко, 2018: 239).

1. Номінативні фразеологічні одиниці – позначають явища, предмети, дії, стан, і т. д. Також до цієї групи належать сполучення з одним повнозначним словом (наприклад, above the salt).

2. Номінативно-комунікативні фразеологічні одиниці – це фразеологізми, основою яких є дієслово (наприклад, to break the ice, to beat the drum).

3. Фразеологічні одиниці ані номінативного, ані комунікативного характеру. Цей клас включає вигуківі сполучення та вигуки (наприклад, dog my cats!, sakes alive!).

4. Комунікативні фразеологічні одиниці. До даного класу належать прислів'я та приказки, що виражені цілими реченнями (наприклад, believe that the moon is made of green cheese).

Отже, у сучасній лінгвістиці на сьогодні не існує єдиного чіткого визначення поняття фразеологічної одиниці. Також думки мовознавців різняться щодо підходів та методів класифікації даних сполук. Проте, найбільш поширеною та уживаною є семантична класифікація.

Дослідники одностайні в думці, що усі фразеологізми можна поділити на дві групи: ті, що мають еквіваленти у мові перекладу, та такі, що еквівалентів не мають (Ужченко, 2005: 95). Перша група включає дві підгрупи: фразеологізми, що мають повні та часткові еквіваленти. Повними еквівалентами називають такі одиниці, що мають не тільки одне й те ж саме значення в обох мовах, але й однакову лексико-граматичну структуру. Слід підкреслити, що у такому випадку значення та переклад фразеологічної одиниці не залежить від контексту. Як правило ця група включає фразеологічні одиниці, джерелом походження яких є: стародавні міфи та легенди, Біблія, загальновідомі історичні події. Наприклад, dead letter – формальність, strike while the iron is hot – куй залізо, доки гаряче; the Trojan horse – троянський кінь. Біблійні фразеологізми або зберігають своє початкове значення, виражаючи духовні цінності людини, або їхня семантична характеристика змінюється і набуває більш загального значення. Вчені наголошують на тому, що «біблізми» укорінились в англійській мові як результат того, що Біблія стала неабияким джерелом англійських ідіом: be all things to all men – намагатися догодити кожному, bear one's cross – нести свій хрест (терпіти труднощі в житті), to keep an apple on smb's eye – зберігати як зіницю ока, golden rule – золоте правило, safe and sound – цілий та неушкоджений.

Значно меншу групу складають фразеологічні одиниці, які мають прямі та повні відповідники в українській мові. Це такі фразеологізми, як, наприклад, baker's dozen – чортова дюжина; love is the mother of love – любов породжує любов, straight from the horse's mouth – з першоджерела. У разі наявності у мові декількох еквівалентів, необхідно брати до уваги як контекст, так і певні національно-культурні аспекти, тобто актуальним є збереження та відображення національного колориту англійської культури.

У випадку, коли англійський фразеологізм не має відповідного еквівалента в українській мові, доцільно передати його в українській мові за допомогою словосполучення, що має загальне значення з ним, але побудоване воно на іншій мовно-образній основі, тобто необхідно застосувати метод перекладацької трансформації (калькування, описовий, антонімічний, контекстуальний переклад). Особливо це стосується перекладу приказок, образних виразів: *To run with the hare and hunt with the hounds.* – Вести подвійну гру; *to make a mountain out of molehill* – робити з мухи слона; *Neck or nothing.* – Або пан, або пропав.

Висновки. Таким чином, можна зробити висновок що переклад фразеологічних одиниць з англійської мови на українську є досить непростим завданням для перекладача. Не можна

стверджувати, що проблема перекладу таких лексичних одиниць вичерпана та неактуальна тому, що в різних галузях знань як і в різних мовних стилях з'являються нові фразеологічні одиниці, ба більше, сталі фразеологізми можуть набувати нових значень з плином часу. Так як фразеологічні одиниці акумулюють національну культурну специфіку, під час перекладу таких виразів важливою вимогою є передача національного колориту народу. Слід брати до уваги, що одне і те саме словосполучення може бути як вільним, так і фразеологізмом, що може бути зрозумілим тільки із контексту. Знання структурної, стилістичної та семантичної класифікації фразеологічних одиниць допомагає як правильно перекласти відповідне словосполучення, так і зрозуміти, які сфери життя певної спільноти є пріоритетними.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови. Донецьк : ТОВ «Глорія Трейд». 2012. 864 с.
2. Верба Л. Г. Порівняльна лексикологія англійської та української мов. Вінниця : Нова книга. 2008. 248 с.
3. Власенко Л.В., Тригуб І.П. Фразеологічні одиниці та їх класифікація. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер. Філологія.* 2019. № 39. том 3. URL: http://vestnik-philology.mgu.od.ua/archive/v39/part_3/4.pdf (дата звернення: 28.10.2023).
4. Зарицький М. С. Стилістика сучасної української мови. Київ : Парламентське видавництво. 2001. 156 с.
5. Камінська В.С. Теоретичні дослідження фразеологічних одиниць у сучасній лінгвістиці. *Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова.* Випуск 5'2011. URL: <https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/3683/Kaminska.pdf%0A;jsessionid=C3C880700E99D76FBC4D6725842E85B6?sequence=1> (дата звернення: 28.10.2023).
6. Кравчук М.В. Підходи до класифікації фразеологічних одиниць. *Сучасні філологічні дослідження та навчання іноземної мови в контексті міжкультурної комунікації* : Збірник наукових праць. 2018. С. 207–210. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/28342/1/Кравчук.pdf> (дата звернення: 28.10.2023).
7. Левківська О.А. Вивчення класифікації фразеологізмів у курсі «Сучасна українська мова з практикумом» за напрямом «Початкова освіта». *Проблеми філології в педагогічному дискурсі* : збірник наукових праць. 2013. С. 109–113. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/9941/> (дата звернення: 28.10.2023).
8. Ліщенко В.О. Фразеологізми та особливості їх класифікації. *Сучасні філологічні дослідження та навчання іноземної мови в контексті міжкультурної комунікації.* Збірник наукових праць. 2018. С. 238–242. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/26362/1/Ліщенко.pdf> (дата звернення: 28.10.2023).
9. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми. Полтава : Довкілля-К. 2008. 711 с.
10. Ужченко В.Д. Фразеологія сучасної української мови. Луганськ : Альма-матер. 2005. 399 с.

REFERENCES

1. Velykyi tлумachnyi slovnyk suchasnoi ukrainiskoi movy. (2012) [Large explanatory dictionary of the modern Ukrainian language] Donetsk : TOV «Hloriia Treid». 864 s. [in Ukrainian]
2. Verba L.H. (2008) Porivnialna leksykolohiia anhliiskoi ta ukrainiskoi mov. [Comparative lexicology of the English and Ukrainian languages] Vinnytsia : Nova knyha. 248 s. [in Ukrainian]
3. Vlasenko L.V., Tryhub I.P. (2019) Frazeolohichni odyntyti ta yikh klasyfikatsiia. [Phraseological units and their classification] Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitranoho universytetu. Ser. Filolohiia. – Scientific Bulletin of the International Humanitarian University. Philology, 39. Vol. 3. URL: http://vestnik-philology.mgu.od.ua/archive/v39/part_3/4.pdf (дата звернення: 28.10.2023). [in Ukrainian]
4. Zarytskyi M.S. (2001) Stylistyka suchasnoi ukrainiskoi movy. [Stylistics of the modern Ukrainian language] Kyiv : Parlamentske vydavnytstvo. 156 s. [in Ukrainian]
5. Kaminska V.S. (2011) Teoretychni doslidzhennia frazeolohichnykh odyntyti u suchasni linhvistytsi. [Theoretical studies of phraseological units in modern linguistics] Naukovyi chasopys NPU imeni M.P. Drahomanova. – Scientific Magazine of the National Pedagogical University named after M.P. Drahomanov. 5'2011. URL: <https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/3683/Kaminska.pdf%0A;jsessionid=C3C880700E99D76FBC4D6725842E85B6?sequence=1> (дата звернення: 28.10.2023). [in Ukrainian]
6. Kravchuk M.V. (2018) Pidkhody do klasyfikatsii frazeolohichnykh odyntyti. [Approaches to the classification of phraseological units] Suchasni filolohichni doslidzhennia ta navchannia inozemnoi movy v konteksti mizhkulturnoi komunikatsii: zb. nauk. pr. – Modern philological research and foreign language teaching in the context of intercultural communi-

tion: coll. of science papers, 207–210. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/28342/1/Кравчук.pdf> (дата звернення: 28.10.2023). [in Ukrainian]

7. Levkivska O.A. (2013) Vyvchennia klasyfikatsii frazeolohizmiv u kursii «Suchasna ukrainska mova z praktykumom» za napriamom «Pochatkova osvita». [Studying the classification of phraseological units in the course «Modern Ukrainian Language with a Workshop» in the field of Primary Education] Problemy filolohii v pedahohichnomu dyskursi: zb. nauk. pr. – Problems of philology in pedagogical discourse: coll. of science papers, 109–113. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/9941/> (дата звернення: 28.10.2023). [in Ukrainian]

8. Lishchenko V.O. (2018) Frazeolohizmy ta osoblyvosti yikh klasyfikatsii. [Phraseologisms and peculiarities of their classification] Suchasni filolohichni doslidzhennia ta navchannia inozemnoi movy v konteksti mizhkulturnoi komunikatsii: zb. nauk. pr. – Modern philological research and foreign language teaching in the context of intercultural communication: coll. of science papers. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/26362/1/Ліщенко.pdf> (дата звернення: 28.10.2023). [in Ukrainian]

9. Selivanova O.O. (2008) Suchasna linhvistyka: napriamy ta problemy. [Modern linguistics: directions and problems] Poltava : Dovkillia-K. 711 s. [in Ukrainian]

10. Uzhchenko V.D. (2005) Frazeolohiia suchasnoi ukrainskoi movy. [Phraseology of the modern Ukrainian language] Luhansk : Alma-mater. 399 s. [in Ukrainian]